

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Кабутов Қурбоналӣ Мирзоевич дар мавзӯи «Таъмини кадрӣ рушди савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат.

1. Мубрам будани мавзуи диссертатсия

Тавре таҷриба нишон медиҳад, савдои чакана яке аз соҳаҳои босуръат рушдбандаи иқтисодиёти инноватсионӣ мебошад. Ҳоло дар ин соҳа беш аз пеш масоили бо кадрҳо таъмин намудан ба миён омадааст. Вазъи муосири рушди савдои чаканаи кишвар нишон медиҳад, ки дар қатори дастоварду пешравиҳои муайян, дар ин зерноми савдои дохилӣ, албатта, мушкилоту масоили ҳалталаб ҷой доранд, ки бо самтҳои гуногуни идоракунии он вобастагӣ дорад. Бинобар ин, низоми кадрӣ савдои чакана низ то андозае ба тақозои иқтисоди муосир ҷавобгӯӣ нест ва он ба такмили ҷанбаҳои иқтисодию иҷтимоӣ ва ташкилӣ ниёз дорад.

Аз ин лиҳоз, мураккабии ҳалли масоил вобаста ба таъмини кадрӣ савдои чакана, зарурати таҳияи асосҳои концептуалӣ, такмили равишҳои назариявӣ ва методӣ ҷиҳати асоснокгардонии стратегияи ташаккули низоми таъмини кадрӣ субъектҳои савдои чакана мубрам будани мавзӯи диссертатсияро муайян намудааст.

Муаллифи диссертатсия дар баҳши муқаддимаи таҳқиқот зимни асоснок намудани мубрамии мавзӯ дуруст қайд менамояд, ки “..... сатҳи пасти омодагии касбии кормандони савдои чакана яке аз сабабҳои асосие мебошад, ки барои рушди устувори ин соҳа дар ҷумҳурӣ монеа эҷод менамояд. Дар шароити муосири рушди ҷома ва иқтисоди миллӣ ва рақобат дар бозори

истеъмоли ба даст овардани нишондиҳандаҳои баланди фурӯш танҳо аз ҳисоби автоматикунонии равандҳои савдою технологӣ ва татбиқи таҳнологияҳои иттилоотӣ ғайриимкон аст(с. 4).

Пас аз таҳлилу омӯзиши адабиёти илмӣ ва таҳқиқоти олимони ватаниву хориҷӣ маълум гардид, ки ба таври пурра ҷанбаҳои мухталифи таъмини кадрӣ рушди савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ омӯхта нашудааст.

Ба андешаи мо, дар шароити рушди муносибатҳои бозорӣ дар ҷумҳурии мо зарурати таҳқиқи ҷанбаҳои гуногуни ташкилию ҳуқуқӣ, иҷтимоию иқтисодӣ ва таҳнологии таъмини кадрӣ рушди савдои чакана басо муҳим арзёбӣ мегардад.

Дар робита ба ин, интиҳоби мавзӯ, гузориши мақсад ва вазифаҳо, инчунин объекту предмети диссертатсияи Кабутов Қурбоналӣ Мирзоевич, ки меҳвари асосии онро омӯзиши таъмини кадрӣ рушди савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ ташкил медиҳад, дар шароити имрӯза мубрам ва саривақтӣ мебошад.

2. Мутобиқати диссертатсия ва ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст

Мазмуну мундариҷаи диссертатсия ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои кормандони илм аз рӯи ихтисоси 08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат мутобиқ мебошад: 1. Асосҳои назариявӣ ва методологии иқтисодиёти меҳнат; назария ва концепсияҳои рушди муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ (назарияи шуғл, бозори меҳнат, идоракунии кормандон ва ғайра); 3. Масоили назариявӣ-методологӣ дар соҳаи меҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ; 7. Ҳавасмандгардонӣ ва музди меҳнати кормандон; ташкили музди меҳнат ва таъмини алоқамандии он бо таҳассуси кормандон ва самаранокии истеҳсолот; функцияи такрористеҳсолӣ ва ҳавасмандгардонии музди меҳнат; 8. Масоили сифати нерӯи корӣ, тайёркунӣ, ташаккули салоҳияти касбӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кадрҳо; ташаккули рақобатпазирии кормандон; роҳнамоии касбии аҳоли; ҳаракати кормандон; 20. Таҷрибаи хориҷии танзими

муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ ва дурнамои истифодаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд

Навгонии илмии диссертатсия аз гузориш ва ҳалли маҷмӯи вазифаҳои мушаххас дар самти таъмини кадрӣ рушди савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ ва тавсияҳои амалӣ доир ба баланд бардоштани сатҳи самаранокӣ ва истифодаи оқилонаи кадрҳо дар субъектҳои баҳши савдои чакана зоҳир мегардад.

Таҳлили диссертатсияи тақризшаванда нишон дод, ки натиҷаҳои, ки дар он пешниҳод шудаанд, дорои унсурҳои навгонии илмӣ мебошанд:

Навгонии илмии таҳқиқот аз гузориш ва ҳалли маҷмӯи вазифаҳои мушаххас оид ба васеъ намудани донишҳои илмӣ дар самти рушди иқтисоди кадрӣ субъектҳои савдои чакана дар шароити муосир иборат аст.

Ба ҳимоя натиҷаҳои зерини назариявӣ, методӣ ва амалии диссертатсия, ки дорои навгонии илмӣ мебошанд, пешниҳод мешавад:

1. Дар диссертатсия нақш ва аҳамияти рушди савдои чакана ҳамчун субъекти муносибатҳои иҷтимоӣ дар шароити муосир мушаххас гардонида шудааст. Таъкид гардидааст, ки зернизомии чаканаи савдои дохилӣ дар шароити имрӯза низомии мураккабе дар доираи муҳити иқтисодиву иҷтимоии зудтағйирёбандаи бозорӣ мебошад(с.15-43).

Ҳамаи чараёнҳои мусбат ва манфие, ки дар ҳаёти иқтисодиву иҷтимоии мамлакат ба амал меоянд, маҳз дар фаъолияти субъектҳои савдои чакана инъикос меёбанд. Дар таҳқиқот савдои чакана аз рӯйи мазмун ва табиноти вазифавии худ на танҳо ҳамчун соҳаи мустақили иқтисоди бозорӣ ва намуди махсуси фаъолияти соҳибкорӣ, балки ҳамчун субъекти муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ низ арзёбӣ гардидааст.

2. Дар таҳқиқоти илмӣ исбот гардидааст, ки яке аз омилҳои муҳимтарини рушди савдои чакана таъмини он бо кадрҳои зина ва

категорияҳои гуногун ба ҳисоб меравад. Дар натиҷаи таҳқиқот дар ин самт муайян гардидааст, ки меҳнат дар соҳаи савдои чакана дорои хусусиятҳои хос доро мебошад ва раванди ташаккули иқтисодии кадрӣ низ дар шароити муосир тағйир ёфтааст. Аз ҷониби муаллиф хусусиятҳои раванди меҳнат дар савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ мушаххас гардонида шудааст: ҳислати дуҷонибагии меҳнат; алоқамандӣ бо идомаи раванди истеҳсолот дар соҳаи муомилот; якрангӣ ва мавҷудияти фишори зиёди асабӣ ва ҷисмонӣ; таъсири назарраси омилҳои эҳтимоли; шиддатнокии меҳнат; хизматрасонӣ будани натиҷаи меҳнат ва ғайра(с.34-36). Илова бар ин, дар таҳқиқот таснифи кадрҳои савдои чакана амалӣ ва механизми ташаккулу рушди онҳо дар шароити муосир баррасӣ карда шудааст(с.38).

3. Дар асоси амалӣ намудани таҳлили вазъи савдои чакана ва таъмини кадрӣ он, тамоюлҳо ва хусусиятҳои хоси рушди он дар шароити муосир муайян карда шудаанд. Дар натиҷаи гузаронидани таҳлил муаллиф муқаррар намудааст, ки новобаста аз тамоюлҳои мусбат дар соҳаи савдои чакана ва таъмини кадрӣ он мушкилоту проблемаҳо ҷой доранд, ки ба сатҳу сифати хизматрасонӣ ба харидорон таъсири манфӣ мерасонад(с.56-66).

4. Дар диссертатсия аз ҷониби муаллиф дар натиҷаи гузаронидани таҳлили иқтисодӣ, амалӣ намудани пурсишнома ва омӯзиши таҷрибаи хориҷӣ омилҳои, ки ба низоми таъмини кадрӣ савдои чакана дар шароити иқтисодӣ бозорӣ таъсир менасонанд, ошкор карда шудааст(с.78-96).

5. Муаллиф зимни идомаи таҳқиқот самтҳои асосии рушди савдои чакана ва низоми таъмини кадриро аз нигоҳи илмӣ тавсия ва асоснок намудааст(с.97-119).

6. Тавсияҳо оид ба такмили низоми тайёркунӣ ва такмили ихтисоси кадрҳои савдои чакана дар асоси рушди салоҳиятҳои рақамӣ пешниҳод шудаанд. Ба андешаи муаллиф, ки дар ҷумҳурӣ зарурати воқеии ташаккули низоми тайёркунӣ ва такмили ихтисоси кормандони соҳаи савдо, бахусус зернизоми чаканаи он ба миён омадааст. Бо ин мақсад дар диссертатсия амалӣ намудани самтҳои асосии он пешниҳод ва асоснок карда шудаанд. Ҳамчунин

асоснок шудааст, ки кормандони соҳаи савдои чакана дар шароити муосир дорои салоҳиятҳои рақамӣ бошанд, рушди ин соҳаи муҳимми иқтисоди миллиро бе татбиқи технологияҳои рақамию инноватсионӣ тасаввур кардан мушкил аст. Пешниҳод шудааст, ки зимни омодакунии мутахассисон бояд диққати махсус ба ташкил ва рушди салоҳияти рақамӣ дода шавад, ки он татбиқи фаъолияти касбиро дар самти идоракунии корхонаҳои савдо таъмин менамояд(с.135-147).

4. Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда

Бояд қайд кард, ки мақсади асосии таҳқиқот аз омӯзиши ҷанбаҳои назариявии ташаккули низоми таъмини кадрӣ савдои чакана ва таҳияи тавсияҳо барои баланд бардоштани самаранокии татбиқи он дар шароити иқтисоди бозорӣ иборат аст, ки рушди низоми идоракунии самараноки савдои чаканаро метавонад таъмин намояд.

Барои ҳалли ҳадафи мазкур ва вазифаҳои дар диссертатсия гузошташуда, муаллифи рисолаи илмӣ усулҳои гуногуни таҳқиқоти илмӣ, ба монанди усули системавӣ таркибӣ, сабабу натиҷа, абстраксияи илмӣ, таҳлил ва синтез, индуксия ва дедуксия, усули омӯзиши омилҳо, экспертию таҳлилӣ, иқтисодию риёзӣ, иҷтимоӣ, алоқамандии хусусиятҳои миқдорию сифатӣ ва ғайра истифода шудаанд, ки асоснокӣ ва муътамад будани хулосаю натиҷаҳои таҳқиқотро таъмин намудаанд.

5. Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо

Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти илмӣ тақризшаванда барои мушаххас намудан ва инкишофи назарияи неъматҳои ҷамъиятӣ, пурра гардидани дониш дар бораи иқтисодиёти бахши давлатӣ дар пешниҳоди неъматҳои муҳимми иҷтимоӣ мусоидат хоҳад кард. Натиҷаҳои бадастовардаи таҳқиқоти илмиро барои ташаккули низоми муассири идоракунии бахши давлатии

хизматрасониҳои иҷтимоии минтақаҳои ҷумҳурӣ истифода бурдан мумкин аст.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти илмии тақризшаванда барои ба таври дақиқ ва объективӣ арзёбӣ намудани раванди идоракунии муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ бо дарназардошти таъсири бисёрҷонибаи омилҳои муҳити дохилӣ ва берунӣ дар савдои чаканаи шароити муосир истифода шаванд. Натиҷаҳои бадастовардаи таҳқиқоти илмиро барои ташаккули низоми муассири идоракунии бахши савдои чаканаи минтақаҳои ҷумҳурӣ истифода бурдан мумкин аст.

Усулҳо ва амсилаи пешниҳодкардаи муаллифи диссертатсияро дар фаъолияти субъектҳои савдои чакана барои баҳодиҳии самаранокии фаъолияти онҳо ва таҳияи тавсияҳо оид ба таъмини кадрӣ рушди савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ истифода бурдан мумкин аст.

6. Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ

Тавре аз таҳлили маълумоти пешниҳодгардида бармеояд, муқаррарот ва натиҷаҳои асосии диссертатсия дар 16 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 8 мақолаи илмӣ дар нашрияҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (3 мақола дар алоҳидагӣ) ва 8 мақолаи илмӣ дар конференсияҳо нашр шудаанд, ки ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй мебошад.

7. Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия

Бояд қайд кард, ки автореферати диссертатсия мазмуну мундариҷаи асосии диссертатсияро инъикос менамоянд. Диссертатсия ва автореферати он тибқи муқаррароти Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба расмият дароварда шудааст ва бо забони илмӣ тоҷикӣ дар сатҳи баланд иҷро шудааст.

8. Эроду тавсияҳо барои беҳтар гардонидани сатҳи илмию назариявӣ ва амалии диссертатсия

Ба сифати эроду тавсияҳо ба диссертатсияи тақризшаванда чуни нуктаҳоро қайд кардан мумкин аст:

1. Ба андешаи мо, дар боби аввали диссертатсия омӯзиши баъзе паҳлуҳои илмию назариявӣ таъминоти кадрӣ соҳаи савдои чакана, ба мисоли тайёркунии кадрҳо ба таври кифоя анҷом дода нашудааст.

2. Дар баҳши таҳлилии диссертатсия муаллиф дар асоси пурсишномаи роҳбарону мутахассисони субъектҳои савдои чакана ва коршиносони соҳа омилҳои ба низоми таъмини кадрӣ савдои чакана таъсиррасон ошкор гардидаанд, вале натиҷагирии онҳо дар объекти мушаххас нишон дода нашудааст.

3. Беҳтар мебуд, агар муаллиф дар асоси омӯзиши таҷрибаҳои кишварҳои хориҷа ягон модели оптимизатсионӣ таъминоти кадрӣ дар шароити муосир пешниҳод менамуд.

4. Дар зербоби 2-юми боби сеюми диссертатсия механизми тайёркунии ва ҳавасмандгардонии кадрҳои савдои чакана ба таври зарурӣ нишон дода нашудааст.

5. Дар диссертатсия зарурати ташаккули салоҳиятҳои рақамии кадрҳои савдои чакана ҳамчун омил рақобатпазирии онҳо хеле хуб зикр гардидааст. Дар баъзе нуктаҳои назар андешаҳои муаллиф баҳсталаб мебошанд.

6. Дар диссертатсия хатогиҳои имлоӣ ва техникӣ низ дида мешаванд.

Эроду тавсияҳои зикршуда ба сатҳи баланди илмию амалии таҳқиқоти мазкур таъсири манфӣ намерасонад ва метавонанд аз ҷониби муаллиф зимни таҳқиқоти минбаъда ба инобат гирифта шаванд.

9. Хулосаи чамъбастӣ

Диссертатсияи Кабутов Қурбоналӣ Мирзоевич дар мавзӯи «Таъмини кадрӣ рушди савдои чакана дар шароити иқтисоди бозорӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат кори илмию таҳассусии баитмомрасида буда, ба талаботи пешниҳодгардидаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯӣ ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси пешниҳодшуда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

**Доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори
кафедраи менеҷмент ва маркетинги**

Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон Амонова Д.С.

Суроғаи донишгоҳ: Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734025,
ш. Душанбе, кӯчаи М. Турсунзода, 30.
Тел.: (+ 992) 37-27-39-73
e-mail: dilbar_amonova@mail.ru

Имзои доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Амонова Дилбар
Субҳоновнаро тасдиқ менамоем.
Сардори шӯъбаи кадрҳо Раҳимов А.А.

